

שדר ליה [שלח לן] רבן שמעון בן גמליאל גלימא כדי שיהיה לו מה ללבוש, ולא קביל.

דלי ציפתא [הגביה רבי יהודה את המחצלת א-1] שהיה יושב עליה⁽¹⁾ לעיני השליח שהביא לו את הגלימא, ואמר ליה לשלוחא: חזי מאי איכא [ראה כמה עושר יש לי]! שנעשה לו נס ונתמלא כל אותו מקום בזהובים.

מיהו, אמר רבי יהודה, לא ניהא לי דאיתחני בהדין עלמא [איני רוצה ליהנות ולקבל את שכרי בעולם הזה].

רבי עקיבא היה רועה צאן בבית אחד מעשירי ירושלים, שהיה מכונה "כלבא שבוע" (על שם, שכל מי שהיה נכנס אליו רעב ככלב, היה יוצא שבע).

מתלבש בן, הוא מברך, ברוך שעטני מעיל, משום שהיתה הגלימה חשובה אצלו⁽¹²⁾ כמו מעיל העשוי ממשי (שנקרא מעיל, על שם עילויו משאר בגדים⁽¹³⁾).

זימנא חדא [פעם אחת] גזר רבן שמעון בן גמליאל תעניתא [תענית ציבור].

ודרכם היה להתאסף בכל תענית למקום הנשיא.

רבי יהודה לא אתא [לא בא] לבי תעניתא.

אמרין ליה [אמרו לן] לרבן שמעון בן גמליאל, שהסיבה שרבי יהודה לא בא, משום דלא אית ליה כפויה [שאיין לו בגד להתכסות בו]⁽¹⁴⁾.

קשה, כיצד לא היה בזה משום "לא ילבש". ויעוין במהרש"א בחידושי אגדות, שכתב שבגד מעיל הוא מיוחד לשניהם, כמו שמצאנו בפסוקים מפורשים, ולכן אין בו משום "לא ילבש".

13. שיטמ"ק, ופירש, שלא היה משקר בכרכתו שכירך על המעיל. לפי שהוא קרא אותו מעיל, וגם לפי שהיה זה מעולה בעיניו היה יכול לקרותו מעיל.

14. המהרש"א בחידושי אגדות מבאר: שאפשר שאותו מעיל לא היה בידו, כיון שאשתו היתה צריכה לצאת לשוק, או, שהיה מתבייש לבא לשם בכסות שמיוחד גם לאשתו, ולכן שלחו לו גלימא, שהוא כסות המיוחד לאיש.

1. הרא"ש מפרש, שרבי יהודה הגביה את המחצלת, משום שסמך על הנס, שמשמים יראו שם מעות.

שאם מצטער, יכול לשתות יין צימוקים או חמר מדינה.

אבל כתב במשנה ברורה שם, שכל זה אמור דווקא במי שמצטער בשתייתו, או בא לידי כאב ראש מהשתיה וכדומה, אבל אם יחלה ויפול למשכב, פטור משתיית יין. לפי שאין זה דרך חירות (שער הציון שם).

12. שאל הגר"ח שמואלביץ זצ"ל, ממה נפשך, איזה בגד זה היה, אם זה היה של איש, כיצד לבשתו האשה, ואם זה היה של אשה, כיצד לבשו רבי יהודה?

מוכרח, שלא היה זה כי אם חתיכת בד, שלא שייך בה שם "בגד איש" או "בגד אשה", ואפילו הכי היה חביב עליו ביותר, צא ולמד מידת ההסתפקות להיכן היא מגעת. (שיחות מוסר — מאמר י' תשל"ג).

(ולכאור' יש לעיין, שהרי בראשונים פירשו שגלימא דהוטבי, היינו גלימה חשובה. ואם כן

אזל תרתי סרי שנין [הלך ללמוד תורה למשך שתיים עשרה שנים] קמי [אצל] דרבי אליעזר ורבי יהושע.

למישלם תרתי סרי שנין [לאחר שהשלים את שתיים עשרה השנים שלמד], קא אתא לביתיה [חזר לביתו] עם שנים עשר אלף תלמידים.

אך קודם שנכנס לביתו, שמע מן אחוריי ביתיה, דקאמר לה חד רשע לדביתהו [לאשתו]:

שפיר עביד לך אבוך [טוב עשה אביך שהדיר אותך מנכסיו], משני טעמים: חדא, דלא דמי לך [רבי עקיבא אינו דומה לך, ואינו מתאים לך, שאינו ממשפחה חשובה כמותך]. ועוד, [שבקך] ארמלות חיות כולחון שנין [השאיר אותך לבדך כמו אלמנה חיה, והלך ללמוד לכל כך הרבה שנים בלי להתראות עמך].

אמרה ליה אשתו לאותו רשע: אי צאית לדילי [אם רבי עקיבא בעלי היה שומע בקולך] הייתי מעוניינת שליחוי תרתי סרי שנין אחרנייתא [ישאר ללמוד תורה שתיים עשרה שנה נוספות]!

שמע רבי עקיבא את דבריה מאחורי הבית, ואמר: הואיל ויהבת לי רשותא [הואיל ואשתי נתנה לי רשות], איהדר לאחוריי [אחזור לאחורי] לבית המדרש ואמשך ללמוד.

הדר, אזל [חזר לבית המדרש] בלא להתראות לאשתו⁽²⁾, הוה תרתי סרי שני אחרנייתא [והיה שם שתיים עשרה שנה נוספות].

איתקדשת ליה [נתקדשה לו] ברתיה [בתו] דכלבא שבוע בצנעא, כיון שראתה את רבי עקיבא שהיה צנוע וטוב, וגם הסכים ללכת ללמוד תורה.

כאשר שמע כלבא שבוע שבתו התקדשה לרבי עקיבא, הוציאה מביתו, ואדרה הנאה מכל נכסיה [והדיר אותה הנאה מכל נכסיו].

אזלא, ואיתנסיבה ליה בסיתוא [הלכה ונישאה לו לרבי עקיבא בימות החורף], הוה גנו בי תיבנא [והיו ישנים בין התבן], שלא היו להם כרים וכסתות.

הוה קא מנקיט ליה תיבנא מן מזייה [היה רבי עקיבא מלקט את התבן מבין שערותיה].

אמר לה, אי הואי לי [אם יהיה לי אפשרות, שאתעשר] רמינא לך, אעשה לך תכשיט הקרוי "ירושלים דהבא". תכשיט של זהב שהעיר ירושלים מצויירת בה.

אתא אליהו [נגלה אליהם אליהו] כדי לנחם אותם ולהראות להם שיש עניים יותר מהם. אידמו להון כאנשא [ונדמה להם כאיש], וקא קרי אבבא [וקרא בפתח ביתם].

אמר להו לרבי עקיבא ואשתו: הבו לי פורתא דתיבנא [הביאו לי קצת תבן], דילדת אתתי [שאשתי ילדה] ולית לי מידעם לאגונה [ואין לי שום תבן להשכיב עליו אותה או את התינוק].

אמר לה רבי עקיבא לאנתתיה, לאשתו: חזי [ראי] גברא [יש כאן אדם], דאפילו תיבנא לא אית ליה [שאפילו תבן אין לו].

אמרה ליה אשתו: זיל, הוי בי רב [לך ללמוד תורה]!

2. רבי עקיבא החליט בדעתו שאף להכנס הביתה קמעא, ולגמול בכך חסד לאשתו שהביאתו לכל

אתא [בא לביתו] אחרי עשרים וארבע שנים, כשהוא מלווה **בעשרין וארבעה אלפין זוגי תלמידי**.

נפוק כולי עלמא לאפיה [יצאו כל בני העיר לקבל את פניו], **ואף היא** [וגם היא, אשתו] **קמת למיפק לאפיה** [יצאה לקבל את פניו].

אמר לה ההוא רשיעא לאשתו של רבי עקיבא, **ואת, להיבא** [כיצד את הולכת לקבל את פניו עם כאלו בגדים]?! שלא היו לה בגדים ראויים.

אמרה ליה, "יודע צדיק נפש בהמתו" (משלי יב) יודע הוא זה שנצטערתו בשבילו.

אתת לאיתחזויי ליה [הלכה אשתו להתראות לפניו], **נפלה על פניה ונישקה את רגליו של רבי עקיבא**.

קא מרחן לה רבנן [דחפו אותה משם התלמידים ששימשו את רבי עקיבא].

אמר להון רבי עקיבא לתלמידיו: הניחו לה, כי לימוד התורה שלי ולימוד התורה שלכם — שלה [בזכותה] **הוא!** שהיא נתנה לי את העצה ללכת ללמוד תורה, ובזכותה זכיתי ללמוד וללמד.

באותה שעה התחרט כלבא שבוע על נדרו, מבלי שידע שרבי עקיבא הוא חתנו שחזר לעיר.

שמע כלבא שבוע שגדול בתורה הגיע לעיר, ואמר, אלך אליו, אולי הוא יוכל להפר לי את נדרי שהדרתי את בתי מנכסי, ולא ידע שאותו גדול הוא חתנו.

אתא, [בא] לרבי עקיבא **ואיתשיל על נידריה** [וביקש להתיר את נדרו].

אמר לו רבי עקיבא לחמיו: (כדי למצוא פתח לנדרו⁽³⁾) לו היית יודע שחתנך יהיה אדם גדול, האם היית נודר?

אמר לו כלבא שבוע לרבי עקיבא: אפילו על דעת שידע חתני פרק אחד, ואפילו הלכה אחת, לא הייתי מדירה לבתי.

אמר לו רבי עקיבא: אני הוא חתנך!

ואשתריי⁽⁴⁾ [והתיר לו את נדרו], **ואשתרי** [והנדר הותר].

נפל כלבא שבוע על פניו, ונישק את רגלי רבי עקיבא, ונתן לו את חצי רכושו.

אין זה נולד, שכבר מתחילה היה שכיח מאוד שילמד לפחות פרק אחד או הלכה אחת. ובתוספות בכתובות (סג, א ד"ה אדעתא) כתבו, דרך הוא בהולך ללמוד שנעשה אדם גדול.

4. הט"ז (ביו"ד סי' רכ"ח ס"ק ח') הביא קושיא בשם הריב"ש, איך התיר רבי עקיבא את הנדר של כלבא שבוע, והרי רבי עקיבא היה נוגע בדבר.

הגדולה הזאת, אף הפסק מועט זה, הסח הדעת הוא, ועלול לבטל את המעלה הגדולה של הרצף בלימוד. (שיחות מוסר — מאמרים ט"ז ל' תשל"א).

3. הר"ן מקשה, כיצד פתח לו את נדרו בדבר זה, והרי מה שהלך רבי עקיבא ללמוד תורה — נולד הוא. ואין פותחים פתח בנולד.

ותירן, שכאן שונה, משום שרבי עקיבא נשאה על דעת שילך ללמוד תורה, וכיון שכן,

הים]. אתיוזה ליה [הביאו לו לרבי עקיבא את אותה תיבה].

אמרו ליה לרבי עקיבא, עביד מרנא עליה [ימתין אדוננו עליו עד שנביא לך דבר נוסף], שאינו שוה כל כך, דבר זה שהבאנו לך.

פתח רבי עקיבא את התיבה ואשתכח דהוה מלי דינרי [ונמצאה מלאה דינרים].

ומבאר הגמרא כיצד הגיעה התיבה עם הדינרים לחוף הים:

דזימנא חדא [שפעם אחת] טבעת ספינתא, וכולי עיסקא הוה מחית בההוא גוואא [וכל הממון של אותה ספינה היה מונח באותה תיבה שהיתה עשויה להצניע בתוכה את ממון אנשי הספינה].

ואשתכח בההוא זימנא [ואותה תיבה נמצאה באותה העת] שטבעה על ידי אותם ספונאי, והיתה אותה תיבה דמן דסרוקיתא [של ישמעאלים]⁽⁸⁾.

מן שית מילי איעתר [מששה דברים נתעשר] רבי עקיבא⁽⁵⁾.

א. מן כלבא שבוע — שנתן לו את חצי רכושו.

ב. מן אילא דספינתא — דכל ספינתא עבדין ליה מין עינא [שבכל ספינה היו עושים בה דמות של איל מעץ] לשם נישוח, ולסימן שתהא הספינה קלה בהליכתה כאיל. והיו ממלאים את האיל עם דינרי זהב.

זימנא חדא [פעם אחת] אנשויה [שכחו אנשי הספינה, את אותו איל] על כיה ימא [על שפת הים]⁽⁶⁾ אתא הוא [בא רבי עקיבא] אשכחיה [מצאו] ולקחו.

ג. ומן גוואא [מתיבה⁽⁷⁾] — דזימנא חדא [שפעם אחת] יהיב ארבעה זוזי לספונאי [נתן רבי עקיבא ליורדי הים, ארבעה זוזים], אמר להו רבי עקיבא: אייתי לי מדעם [הביאו לי בשכר זוזים אלו איזו מציאה שתמצאו].

ולא אשכחו אלא גוואא על כיה ימא [ולא מצאו אלא רק תיבה שהיתה מונחת על חוף

ותירן, שהוא לא התיר בעצמו אלא על ידי צירוף אחרים עמו.

ולפי מה שכתב הר"ן לעיל (ח, ב) שבנדרי אשתו, אפילו בצירוף אחרים אסור לו להתיר, מפני שאשתו כגופו, והרי הוא כמתיר את נדרי עצמו, וכאן הרי אשתו היתה המודרת. צריך לומר שרבי עקיבא עצמו לא התיר את הנדר, אלא נתן רשות לתלמידיו שיתירו.

5. הגמרא באה לומר בזה, שלא תאמר שרבי עקיבא התעשר מתלמידיו שלימדם תורה בשכר, אלא התעשר מששה דברים אלו. מהרש"א בחידושי אגדות.

6. שהוא מקום הפקר, ואנשים המאבדים שם אבידה מתייאשים ממנה, ואין שם דין של השבת אבידה.

7. כך פירש הר"ן, אבל הרא"ש פירש שגוואא היינו חתיכת עץ גדול.

ולפי זה מתבאר, מדוע לא פתחו אותו יורדי הים, כיון שהיה חתיכת עץ, שאינו עשוי להכיל בו חפצים.

8. כך פירש המהרש"א בחידושי אגדות.

אמר לה, מפני שרבי עקיבא מקנטר אותי בכל יום בדברים.

אמרה לו, אלוהיהם של אלו שונא זימה הוא. תן לי רשות ואכשיל את רבי עקיבא בדבר עבירה.

נתן לה טורנוסרופוס הרשע רשות. נתקשטה והלכה לה אצל רבי עקיבא.

כשראה אותה רבי עקיבא, רקק ושחק ובכה.

אמרה לו, מה אלו שלושת הדברים שעשית.

אמר לה, שני דברים שעשיתי אפרש, אבל את הדבר השלישי לא אפרש. רקקתי — על שבאת מטיפה סרוחה. ובכיתי — על אותו יופי שעתיד להתבלות ולהרקב באדמה.

והטעם שהוא שחק — לפי שראה ברוח הקודש שעתידה להתגייר ולהנשא לו, ולא רצה להודיעה.

אמרה לו, כלום יש לי אפשרות לחזור בתשובה?

אמר לה, כן.

הלכה ונתגיירה ונשאת לו לרבי עקיבא, והכניסה לו ממון הרבה.

ו. **ומן קטיעא בר שלום** — שנידון למיתה על שהתווכח עם הקיסר לטובת היהודים, וצוה במיתתו לתת את כל נכסיו לרבי עקיבא ותלמידיו.

רב גמדא יחיב [נתן] ד' זוזי **לספונאי** [ליורדי

ד. **ומן מטרוניתא** [רומית] — שפעם אחת הוצרכו רבי עקיבא ותלמידיו למעות, והלכו אצל מטרוניתא אחת כדי ללוות ממנה, אמרה אותה מטרוניתא לרבי עקיבא, הריני מלווה לך, ותהיה אתה הלווה, והקב"ה והים יהיו ערבים על ההלוואה, קבע לה רבי עקיבא זמן פרעון, וכשהגיע זמן הפרעון, חלה רבי עקיבא ולא יכל להביא את הממון.

הלכה אותה מטרוניתא על שפת הים ואמרה, רבוננו של עולם, גלוי וידוע לפניך שרבי עקיבא חולה ולכן לא היה בידו לפרוע את חובו, ראה שאתה ערב בדבר.

מיד באותו זמן נשטתה בתו של הקיסר, ונטלה ארגז מלא באבנים טובות ודינרי זהב, וזרקה לתוך הים, והים הביאו לאותו מקום שעמדה שם אותה מטרוניתא, מיד נטלה את הארגז והלכה לה.

לימים, נתרפא רבי עקיבא ובא לו אצל אותה מטרוניתא, ומעותיו בידו לפרעון חובו. אמרה לו, כבר הלכתי אצל הערב והוא פרע לי את כל החוב, והנה העודף שנתן לי יותר מסכום ההלוואה.

ומאותו ממון שהחזירה לו אותה מטרוניתא, נתעשר רבי עקיבא.

ב-1 ה. **ומן אשתו של טורנוסרופוס** —

שטורנוסרופוס הרשע היה מקשה לרבי עקיבא על הפסוקים שבתורה, ורבי עקיבא היה מנצחו ומביישו בפני הקיסר ומקנטרו בדברים.

פעם אחת בא טורנוסרופוס לביתו סר וזועף.

שאלה אותו אשתו, מפני מה פניך זועפים?